

Samoslépnik.

V rimskeji deržavi je bil kralj, kateri je razglasil zakon, da od njega vsak slépec dobode po sto novčicev na leto. Naméri se, da je dvajset továrišev prišlo v mesto, kder so zavili v kerčmo pit. Sedem dnj so jedli in pili, a ko so kerčmárju plačevali, dali so mu vse, kolikor so imeli novcev. Kerčmár jim reče: „dragi moji! sto novčicev je še premalo. Resnično, resnično vam govorim, ne otidete, dokler ne doplatíte zadnje trohe!“ To zaslišavši rekó drug družemu: „kaj nam je storiti? Nemamo s čim platíti.“ Nekdo iz njih velí: „poslušajte dober svèt! Kralj je razglasil zakon, da, kdor koli je slép, dobode po sto novčicev iz njegovega zaklada. Storimo žreb (loz) mej soboj, a katerega zadene sreča, temu izteknímo oči ter potem da pojde v kraljevo poslopje, kder mu dadé sto novčicev, in s temi vse nas reši.“ Odgovoré mu: „dober je ta svèt.“ Mej soboj storé žreb, kateri zadene baš ónega, ki je tako svetovał. Mahoma ga oslepé ter odvedó k poslopju. Terkajóčih povpraša vratár, kaj bi radi. Rekó mu: „imamo slépeca, kateri prosi milostínje po zakonu.“ Vratár odgovorí: „povém vélicemu dvórniku,“ ter otide in zglesi dvórniku: „pred vráti stoji slépec, prosèč milostínje po zakonu.“ Véliki dvórnik mu dé: „sam ga hočem videti.“ Kadar stopi k slépcu, jame ga dobro gledati in premišljati. Napósled ga vpraša: „dragi moj, kaj hočeš?“ A slépec: „sto novčicev po zakonu.“ Véliki dvórnik reče: „resnično ti govorim, včeraj sem te v kerčmi videl, imejóčega očesen vid zdrav in svetál. Krivo si razumel zakon, ki je dobrodéjstvo odménil samo tacemu, kogar bi oslepíla bolezen ali kakovo naključje, katerega se nij ubraniti; a tí si le samoslépnik, zakaj radovoljno si svétoval, da so ti oči iztekníli, v kerčmi se napívsemu ter najédšemu. Drugod išči pomóči, tukaj ne dobodeš ničesar!“ — Zgodilo se mu je, kakor je bil vreden.

M—c.

Na planínah.

Gotovo ste že večkrat slišali, da se óni del sveta, kjer mi živimo, imenuje Evrópa, ki je sicer najmanjši a najlepši in do zdaj tudi naj srečnejši del zemlje. V Evropi je podnebje najbolj zdravo, zemlja najlepše obdelovana, ljudstvo najbolj omikano, in sveta vera najbolj razširjena. Evropa ima mnogo zeló visokih gorá, a najvišje med vsemi so tako imenovane Alpe ali bele gore, ki je sploh tudi planine ali snežnike imenujemo. Alpe so tedaj pravo jedro evropskih visokih gorá. Razprostirajo se po vsem Švicarskem, po jugovzhodnem Francoskem, po severozapadnej Italiji in po južnem delu Nemčije; potem se vlečejo po Avstrijskem čez Tirolsko, Solnograško, Koroško, Kranjsko in Štirsko, ter segajo celó na Hervatsko, kjer pa niso več tako visoke. Alpe pokrivajo vse dežele od reke Dunava malo ne do jadranskega morja, in od velike ogerske nižave do švicarske meje. Končne veje srednjih Alp in skoraj vse vzhodne Alpe so razrasene po avstrijskem svetu; zato tem tudi primérno pravijo avstrijske Alpe. Dolgost vseh Alp iznaša okoli 120 mirijametrov. Naše kranjske gore, ki vam so vsaj po imenu znane, kakor: Stol, Grintovec, Koren, Ljubelj, Triglav i. t. d. niso nič družega nego posamezni veršaci vzhodnih Alp, ki je tudi Karavanke imenujemo. Po nekaterih

nizkih gorah v južnih deželah rastejo drevesa in vinska terta. A na Švicarskem in Tirolskem, kakor tudi po drugih krajih, koder so planine zelo visoke, tam ne raste vinska terta. Po najvišjih veršacih alpskih gorá leži sneg po zimi in po leti.

Da si po visokih planinah vino ne rodi, in se tam ljudje ne morejo tako radovati, kakor po južnih deželah, imajo vendar tudi na visokih planinah ljudje prijetno življenje. Njihove zabave so posebno lov na divje koze in reja goveje živine. Kakor nam Slovencem največ dobička verže poljedelstvo in vino-reja, tako daje prebivalecem visokih Alp največ koristi goveja živina, ki po

vsem svetu slovi pod imenom „švicarska goveda.“

Tam imajo ljudje obilo lepe švicarske goveje živine, od katere dobivajo glavoviti švicarski sir, ki se po vsem svetu razpošilja in prodaje.

Največ veselja na planinah je v spomladi.

Vsak gospodar žene svojo živino na planine, kjer se vse

na planino in jeseni s planine v dolino, postaja živina nemirna po hlevih.

Krave veselo mukajóč, zbirajo se in veselo poskakujejo. Največjej in najlepšej kravi, ki je vsej čredi vodnica, obesijo okoli vratú ta zvonec na lepem traku, in med roge se jej priveže šop cvetja. Tudi druge krave dobé zvonce, nekatere večje, nekatere manjše, in pastir pazi posebno na to, da se glasovi lepo vjemajo. Pervi pred čredo gre pastir, ves okinčan s cvetjem in pisanimi verbcami, takój za njim gre krava vodnica, potem druge krave, v sredi med njimi gre bik, kateremu med roge privežejo s pisanimi verbcami in cvetjem okinčan jednonóžen molzen stolček, na katerem molzič ali molzica sedi, kadar molze. Za čredo gre drugi pastir in jeden hlapec, ki nese molzno posodo. Vso drugo pripravo, ki je na planinah potrebna, recimo: posode za

Planinski prebivalec v Tirolah.

poletje pase po planinskih pašnikih, dokler se ne primakne zima, ter je treba živino zopet domóv gnati. Veliko veselje vlada povsod, kadar se živina v planine seli, ali pa kadar se zopet domóv vrača.

Ko začne pastir spomladi zvoniti po dolini z velikim zvoncem, ki vodi živino

mleko, sir i. t. d., naložé na konja in pošljejo tja. Živina je jako rada na planinah. Čisti planinski zrak jej bolje dé, nego smerdljivi in zaduhli hlevi. Tukaj jé, kadar se jej poljubi; v višavah tudi nij take vročine, kakor po dolinah, in sitne muhe in obadi jo toliko ne nadlegujejo. Zató je živina na planinah bolj čversta, zdrava in vesela, in v tem času boleznim manj podveržena nego v hlevih.

Planinska krava pozná na planini vsak germ, vsako mlako; vé, kje je najboljša paša; vé, kdaj je čas molžnje; že od daleč pozna pastirjev glas. Njej je znano, kdaj je čas iti h koči ali na vodo, razločuje škodljiva zelišča od dobrih in sluti nevihto.

Na planini si naredi pastir kôčo, v katerej celo leto pridno dela. Krave se pasó, koder se jim poljubi; a ko pride čas molžnje, zjutraj in zvečer, zatrobi jim pastir v svoj veliki rog znano pesnico, in takój se zberó vse krave na molznem mestu. Zjutraj polmocene krave odidejo in se pasó, dokler jih pastir na večer zopet ne pokliče. Takih kôč ali kolibic je po planinah jako mnogo, ker povsod, kjer je kaj paše, tja pusté živino. Po takih krajih, kjer planine nijso preveč sterne, pase se goveja živina, a kjer so planine presterne in kamenite, onod se pasejo koze. Ali vsaka čreda dobro pozna glas svojega pastirja, in koze se nikoli ne zberó, ako pastir govedi trobi, niti goveda, ako kliče kozar.

Tako preživé pastirji sè svojo čredo celo poletje na planinah, po katerih se čuje prijetno pastirsko petje in lepo doneči glasovi roga. A ko nastopi pozna jesen, vračajo se pastirji in živina domóv, ter nesó sè soboj, kar so na planinah pridelali.

Druga lepa zabava na planinah je lov na divje koze. Divje koze so skoraj tako velike kakor naše domače, ali mnogo bolj žive so, bolj okrétné in lepše. Živé po najsternejših pečinah, a spenjajo se in skačejo tako spretno, da se jim človek ne more nikoli dosti načuditi. Po najsternejših čeréh plezajo in skačejo neznano hitro in varno; po dlan širokej polici leté po pečevji, kakor bi je nosil vihar; kraj globokih prepadov, kjer bi človek mislil, da ga nij prostora za njihovo nogo, dervé hitro kakor strela. Z jednim skokom puhne divja koza na stiri metre visoko stermino, z največjo lehkoto šine preko pet metrov širok preduh in brez vse škode skoči v 8 metrov globoko brezno. V skoku se obderži na skalici, katero bi človek lahko z roko pokrtil in obstreljena tudi na treh nogah pobegne na najsternejših robovih loveu izpred očí.

Na jesen, kadar je vreme ugodno za lov, dogovori se kakih pet, šest ali še več lovecev, in na vse zgodaj, kmalu po polnočí, gredó na sterne pečine, po katerih se nahajajo divje koze.

Lov na divje koze je neizrečeno težaven in nevaren. Lovec mora biti terdnega, rekel bi železnega života, vajen vsakoršnih težav, ne sme se bati večdnevnega truda, kljubovati mora mrazu, viharjem in nevihtam, zraven mora biti zmeren, hladnokerven ali kadar treba tudi pogumen in derzen. Razven dobre in zanesljive puške mu je potrebna mirna roka, bistro oko, posebno pa vedra glava, ki nij podveržena omotici.

Ako se loveu posreči, da ugleda žival, mora se časih daleč plaziti po trebuhu, skrivaje se za skale; a časih mora še hoditi ure in ure, da obide žival tako, da jo ima proti vetru, kajti loveca za vetrom koza kmalu zavoha

in potem je ves trud zamán. Najbolje je, ako obide pasočo se kozo ter jo prestreže, ko se pozneje s paše vrača proti verhu. Za skalo skrit ali na trebuhu ležéč čaka kozo, da mu pride na streljaj. Puška počí, gore odmevajo strel, zadeta kozo skočí k višku, prekucne se in mrtva pade na zemljo, ako je lovec dobro méril. Ali ako nij dobro pogodil (zadel), ter je kozo samo ranil, odvleče se kozo med najneprístópnejše pečine in v tem slúčaji je za lovca največja nevarnost. Lovec gre za kervavim tragom ter hoče po vsakej ceni, da dobi kozo, ki mu je izpred očí zbežala. Tako se predaleč odstraní od svojih továrišev, a ranjena kozo ga mami zmirom dljé na visoke in sterme pečine, kjer je že marsikateri lovec našel svoj grob, padši z ostre pečine in zvalivši se v brezen, iz katerega nij več nikoli prišel živ na dan.

Ravno zaradi stermih pečin in globokih prepádov mora vsak lovec imeti posebno obutal, t. j. čízme, na katerih so ostri, podolgasti žreblji v podplate tako zabiti, da vèn šterlé, ter se lovec s takimi čízmi na sternej pečini lahko zaderži.

Verhu tega ima vsak lovec, pastir, in tudi vsak popotnik, ki gre na planine, po poldrugi meter dolgo in močno palico, ki je od spodaj z železom okovana, da izgleda kakor sulica, kar vidite na denašnjeji podobi, ki vam predstavlja planinskega prebivalca v Tirolah. Na tako palico se človek opira, kadar se spenja po sterminah, in kadar hoče, da preskočí kak prepád.

Otrokom, ki v šolo hodijo.

Preljubi otroci!

Šolsko leto se je začelo in serčno me veselí, ko vidim, da vas toliko v šolo hodi, pridnih in čverstih dečkov in deklic. Kaj ne, vaši ljubi stariši vas pošiljajo v šolo, ter so vam rekli, da se bode v šoli učili. Res, preljubi moji, učili se bode v šoli mnogo mnogo lepega, koristnega in dobrega. Učitelji imajo otroke zeló radi. Zatorej tudi radi vidijo, da ste zmirom okoli njih in se prav prijazno ž njimi pogovarjate. Učitelji vam bodo v šoli mnogo novega in lepega pripovedovali in vas vse leto prijetno razveseljevali. Učili se bode ljubega Boga spoznovati, čítati (brati), računiti in pisati, ter še mnogo drugih lepih stvari. Večkrat bode tudi kako lepo pesen zapeli. Oj, to bode veselje! Zatorej le radi hodite v šolo in veseli bodite vselej, kedar greste. Ako ste pridni učenci in pridne učenke, vas bode Bog vesel in vsi dobri ljudje vas bodo radi imeli. Učitelji in stariši, ki tako lepo za vas skerbé, vas bodo še bolj ljubili. Ako ste pridni in dobri otroci, zagotovim vas, da bode jedenkrat tudi dobri in srečni ljudje. Oj, to bi bilo za vaše učitelje največje veselje, ako bi videli in slišali, da je ta ali óni deček ali deklica, ki sta k njemu v šolo hodila, zdaj vsa drugačna, boljša in pridnejša. Kaj ne, da jim naredite to veselje? Takój danes, prvi dan, ko pridete v šolo, obljubite jim, da hočete vse leto pridno in radi v šolo hoditi, v šoli tiho sedeti ter na vse zvesto páziti, kar vam povedó. Obljubite jim tudi, da je hočete lepo ubogati, kar vam rekó in ukažejo. Jaz upam in mislim, da bode vse to radi in natanko storili, ter bode zeló dobri in pridni učenci in učenke. Kaj ne da bode?